

Gy. u. 25. sz. ház előtti aknaszerű rábontás metszetében, a felszíntől kb. 2 m-re előbukkant a szomszédos akna falában már megfigyelt, kb. 50 cm vastag, barna, kemény, sárga homokfoltos, kevés késő középkori cserpet tartalmazó réteg.

Dunakömlőd, Űrge-hegy Ny-i lába (KÖH 74841): Lakossági bejelentésre augusztus 18-án a Vörösmalom-völgyben, az Űrge-hegy Ny-i lábánál húzódó, É-D irányú erdősáv tövében egy vízmosásban kb. 100 m hosszan több csoportosulásban jelentős mennyiségű, az eső által kimosott fémtárgy került elő. A tárgyak részben kétségtelenül régészeti korúak: 17 századi érmek (II. Mátyás, II. Ferdinánd), egy akce, ólomgolyók, vaskéstöredékek, vasszögek, párizsi kapcsok, fülesgomb stb. A vízmosásból mindössze néhány korongolt, valószínűleg inkább újkori kerámia került elő, a vízmosás feletti keskeny kukoricásban csak néhány kődarabot figyeltem meg.

Gárdonyi u.-Arany János u. (KÖH 74849): A Deák F. u. 28–42. sz. házak fölötti löszfal stabilizációs munkáihoz kapcsolódó próbaásatás során helyi lakosoktól megtudtam, hogy a Gárdonyi u. 6. sz., ill. a szomszédos Arany János u. 3. sz. ház telkén az 1960-as években építkezéskor csontvázak kerültek elő, melléklet nélkül, nyújtott helyzetben. Az 1970-es évek elején, az Arany János utca aszfaltozásakor sírokat dúltak szét, egy II. Mátyás-denárt találtak.

Gárdonyi-kilátó (KÖH 74881): A Deák F. u. 28–42. sz. házak fölötti löszfal stabilizációs munkái kapcsán előírt próbafeltárást a házak felett, a Gárdonyi kilátó tövében elhelyezkedő, keskeny, füves sávon összesen 16 m² területű kutatóárok feltáráásával végeztem el 2010. június 29–30-án. A kilátó alatti sáv É-i részén középkori objektumokat tártunk fel (gödör, árok, cölöplyuk), az ettől D-re nyitott három árokban két bizonytalan korú cölöplyuk jelentkezett, ötödik árkunk pedig csak az újkori feltöltés létét igazolta.

K. NÉMETH ANDRÁS

382. Palotabozsok, Paraszt-földek (KÖH 68577)

(Baranya megye) A

2010. július 12–16. között a Horvát Transzít gázvezeték-fektetés földmunkái a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat régészeti megfigyelése mellett zajlottak. A HT-63 jelű lelőhely feltárása 2009 novemberében már megtörtént; most újabb 313 m² bizonyult régészetileg pozitívnak. A lelőhely a Palotabozsok–Somberek, valamint a Szébeny–Szűr műút között, az M6 autópályától K-re található. A terület K-i végén két kemence maradványa került elő és három határozott sírfolt mutatkozott. A terület Ny-i végén egy árok zárta az objektumok sorát. A leletanyag a már korábban feltártakkal azonos, tehát avar kori.

LIGNER JÁCINT

383. Palotabozsok, Szarvas-hegy (KÖH 25003)

(Baranya megye) U, R, B

2010 folyamán több szakaszban, több részterületen folytattunk megelőző feltárást, ill. régészeti megfigyelést a Városföld–Drávaszerdahely között építendő gázvezeték-fektetés földmunkával érintett területen. A lelőhely a Palotabozsokot Somberekkel összekötő műúttól K-re, Palotabozsok település Szarvas-hegy nevű határrészében, az itt futó kisebb, É-D irányú vízfolyás kanyarulatától Ny-ra, egy kisebb, összefüggő erdősáv melletti meredek domboldal aljában található.

Április 9–27. között 2 régészeti objektumot tártunk fel. A lelőhelyrész K-i végében a patak felé közeledve a talajvíz mintegy 1 m magasan állt a lehumuszt szelvényben, emiatt már a 2. objektumot is csak részben tudtuk feltárni. A teljesen feltárt 1. objektum egy hatalmas munkagödör, amely leletanyaga alapján a bronzkori mészbetétes kerámia kultúrájának hagyatéka.

Április 21. és május 3. között a 058. hrsz.-ú ingatlanon kutattunk. A gázvezeték nyomvonalában lehumuszt 439 m²-ből 120 m² volt régészeti objektumokkal fedett. Ezúttal a nyomvonalba eső, időközben kiirtott erdősáv területén folytattuk a 2009-ben abbahagyott kutatást. Két régészeti objektum került elő, az egyik még a domb tetején, ez a korábban azonosított badeni településhez tartozhatott. Mivel ez az objektum egy széles, csaknem 3 m mély, íves lefutású árok volt, a tavalyi feltárás során tett megfigyelésünk, miszerint a telepet körárokrendszer vette körül, újabb megerősítést kapott. A másik objektum egy nagyméretű, de sekély gödör volt, már a dombon túl.

Július 2–5. között a nyomvonal 138+074 és 135+496 km-szelvényei között a régészeti jelenségeket a korábban feltárt HT-58 jelű lelőhelyrészről K-re, egy patak túloldalán emelkedő domb oldalában észleltük. A nyesett 505 m²-nyi területből régészetileg pozitív 387 m² volt. Az újabban észlelt objektumok a pataktól mintegy 200 m távolságban kezdődtek csak, és szerény mennyiségű és minőségű, Starčevo vagy korai DVK leletanyagot szolgáltatottak. Az objektumok között a szemetesgödrök domináltak, de azonosítottunk egy kemenceomladékot is.

Munkatársak: Vadas Livia, Fenyvesi Anita, Németh Réka, Mrenka Attila, Simó Attila, Birkás Péter, Kulin Kitty.

LIGNER JÁCINT

384. Palotás, Hankó-völgy (KÖH 74601)

(Nógrád megye) U, B

2010. júliusban terepbejárást végeztünk Héhalom agglomeráció szennyvízcsatornázása kapcsán. A bejárt nyomvonal túlnyomó része mezőgazdasági művelésű területeken vezetett. Ebből következően több területen (a Bujáki-patak völgyében, a Palotás és Kisbágyon közötti

szakaszon, a Bér-patak völgyében a Héhalom–Egyházasdengeleg határa és Egyházasdengeleg belterülete között, valamint az Egyházasdengeleg–Szirák–Bér közötti szakaszok) ideiglenes (gabona) és tartós (gyep, gaz, rét, legelő) elfedettsége miatt nem lehetett elvégezni. A bejárható területek a kelő kukoricával és napraforgóval kis mértékben elfedett parcellák voltak. A települések belterületén ugyancsak nem volt lehetőség hagyományos terepbejárás elvégzésére.

A már ismert 15 régészeti lelőhely állapotfelmérésén túl, a régészeti topográfiai szempontból viszonylag jól felderítettnek tartható területen két új lelőhelyet azonosítottunk Palotás és Kisbágyon területén egyet-egyét.

KOLLER MELINDA – REMÉNYI LÁSZLÓ

385. Papos, Vera-tanyától ÉK-re (KÖH 51404)

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B

Az Eötvös Lóránd Tudományegyetem Régészettudományi Intézete 2010. július 6. és augusztus 30. között elvégezte az M3-192 jelű régészeti lelőhely megelőző feltárását. A kutatást az M3 autópálya Nyíregyháza–Vásárosnamény közötti szakaszának építése tette szükségessé. A feltárt 12 565 m²-en 129 régészeti objektumot találtunk.

A lelőhely É-i részén szórványos gödrök formájában őskori teleprészletet tártunk fel. A kisméretű gödrökből kisméretű kerámiatöredékek és kevés patics került elő.

A lelőhelynek nagyjából a középső zónájában, a lehumuszolt felszín Ny-i szélénél késő bronzkori (Berkesz-jellegű leletanyag) objektumok kerültek elő. A nagyobb kiterjedésű késő bronzkori település túlnyúlik a lelőhely Ny-i szélénél. A kisebb-nagyobb gödrökből nagyrészt kerámiatöredékek, őrlőkötőredékek és paticsdarabok kerültek elő.

A lelőhely DK-i zónájában szintén szegényes leletanyagú, kevés gödörből álló, valószínűleg őskori tanyaszerű telepet tártunk fel. Objektumaiból kevés és kisméretű kerámiatöredék és patics került elő. Ehhez a telephez tartozhatott valamilyen karám – erre utalnak a teleprészlet szélén feltárt cölöphelyek.

Az egész lelőhelyen szétszórva jelentkeztek kisebb méretű, többnyire sekély gödrök. Ezek egy időhorizontba tartozására egységes, a többi objektumtól eltérő betöltésük utalt. Egy esetben az egyik ilyen gödör metszett egy késő bronzkori gödröt. Ez jelzi, hogy ezek a gödrök fiatalabbak a késő bronzkori településnél. Alátámasztja még ezt a megfigyelést, hogy bizonyos esetekben a késő bronzkori település és a tanyaszerű telepek objektumaik jelentkezési szintjénél magasabban jelentkeztek.

A leletanyag a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat nyíregyházi irodájában történő elsődleges feldolgozás után a Magyar Nemzeti Múzeumba kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nicklas Larsson régész; Cservénáknék Kasza Edit, Erdei Krisztina, Farkas Gábor technikusok. A geodéziai felmérést a Geoservice Kft. végezte.

KALLI ANDRÁS

386. Pákozd, Kopolyás-dűlő (Pipacsos) (KÖH 22081)

(Fejér megye) R, Kő

2010. április 6. és június 15. között próba- és megelőző feltárást végeztünk a 067/4 hrsz.-ú telken, 697 m²-en. A humuszolást gépi erővel végeztük, az objektumok jelentkezési szintjének elérését követően kézi nyesést folytattunk. A felszínen 15 objektumot különítettünk el, ezek jelentős része rézkori, elsősorban középkori jelenségeket is észleltünk.

A területen 1–1,5 m-es vastagságban található a humuszszint, mely barna, homokos, jól megmunkálható föld. A lehumuszolt felszín alja sárga, sóderes. Az É-i irányba elterülő hegyvonulatokból lemosódó kőzetanyag van a területen, vöröses-sárgás színű alapkőzet-réteggel. A felületen házra utaló cölöplyukrendszer nem találtunk. Pedig egyértelmű, hogy a telepen több háznak, házrésznek kell elhelyezkednie, ezt jól mutatják az egymást követő árok, és a házakat kerítő árokrendszerek.

A rézkori objektumokon kívül középkori jelenségekből adódó anyag nélküli objektumok sora található.

A rézkori telepjelenségek nem intenzíven helyezkedtek el, hanem egymástól 5–15 m távolságban megújuló formában jelentkeztek. A kihagyások jellegéből nyilvánvalóan az árokrendszerekhez köthetően telkek, házrészek meglétét lehet feltételezni.

Az adott korra jellemző kis mennyiségű leletanyag került elő. Az általunk húzott 300 m-es ároksor minden részében található rézkori telepjelenség. A lelőhely minden irányban tovább terjed.

FÜLÖP GYULA

387. Pápa, Fő tér (KÖH 8902)

(Veszprém megye) Á, Kk

A Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság 2010. október 1. és november 20. között végzett próbafeltárást a téren, amelyet a tervezett rehabilitációhoz kapcsolódó munkák, így szintsüllyesztés, burkolatcsere, új közművek fektetése tett szükségessé. A lelőhely a város központjában helyezkedik el, lakó és középületekkel övezett területen, amelyen a 83. sz. főút városi szakasza vezet keresztül.

A próbafeltárás területét az MRT 4. kötete 61/1a, 61/2, és 61/4 sz. lelőhelyei fedik le. Itt 1982-ben Mithay Sándor feltárást, 1996-ban Rainer Pál közműfektetési munkához kapcsolódó leletmentést végzett. A régészeti és a forrásadatok alapján várható volt, hogy a város középkori eredetű, Szt. István vértanú tiszteletére szentelt